

Een kerk nu, welke zichzelf een brevet van onfeilbaarheid uitreikt, kan zoo iets zelfs niet toestaan.

Zij kan niet den raad geven om bij konflikt niets tegen zijn conscientie te doen.

Zij moet zich op dit standpunt plaatsen: ik ben onfeilbaar, derhalve hebt gij tegenover mijn uitspraken uw conscientie het zwijgen op te leggen.

Zij kan de conscientie slechts het recht van spreken gunnen, insover haar getuigenis niet afwijkt van dat der kerk.

Dat is dan ook de houding, welke Rome aanneemt.

Maar de houding van Assen was een geheel andere.

Zij wilde tot geen prijs, dat de persoon in het geding tegen zijn conscientie zou handelen.

Wanneer dan ook een blad als „De Nederlander” in de beslissing van Assen een Roomsche gevaar ziet, slaat het den bal wel een paar mijlen mis.

Rome en Assen staan hier vierkant tegenover elkander.

Rome is zich haar onfeilbaarheid, Assen haar feilbaarheid bewust.

Doch niet alleen toonde de Synode zich afkeerig van conscientiedwang, maar ook in haar motiveering deed zij duidelijk uitkomen, dat het hier ten principale niet ging om haar gezag, maar om dat van de Schrift.

Van schismatische zijde werd de bouw van het dogmatisch-exegetische rapport eens onlogisch genoemd.

Daarbij maakte men echter de fout, dat men, waar men zelf een andere methode van behandeling verwacht had, zich de gevolgde methode niet in dacht.

Wie objectief het dogmatisch-exegetische rapport leest, zal moeten toestemmen, dat zijn konstruktie gebaseerd is op de gedachte: de kerk feilbaar, de Schrift onfeilbaar.

Vandaar, dat alles ten slotte wordt saamgetrokken op het beroep op het onfeilbaar Woord Gods.

Alzoo, de beschuldiging van zich onfeilbaarheid te keunen kan onmogelijk eenigen grond daaraan ontleenen, dat de Synode vroeg, of de betrokkene naar uitspraak wilde aanvaarden.

Waarom dan wel?

Soms aan de beslistheid, waarmee de Synode zich uitsprak?

Ook dat zou niet vol te houden zijn.

Immers, erkenning van eigen feilbaarheid en beslistheid van opvatting, sluiten elkander niet uit.

Gij zult getuige zijn van een botsing tusschen twee auto's, zeg een Lincoln en een Cadillac.

De Lincoln zaagt gij den hoek ontkomen en een korte bocht nemen, de Cadillac, welke uit tegengestelde richting reed, hield rechts.

De chauffeurs geven elkander de schuld. De zaak komt voor den rechter. Nu doet het feit, dat gij uzelf voor een feilbaar mensch houdt, er toch niets van af, dat gij met beslistheid kunt verklaren, dat het ongeval aan de Lincoln te wijten is en niet aan de Cadillac. Zoo beslist zijt gij in uw oordeel, dat gij uw verklaring voor het gerecht desgewenscht met een eed bevestigt.

Zoo staat gij er ook in geestelijke zaken voor. Het bewustzijn een feilbaar mensch te zijn maakt u niet tot een twijfelaar.

Indien dat het geval was, zou er geen enkel geloovige zijn.

Niettegenstaande de feilbaarheid u altijd bijblijft, kunt gij toch spreken: ik weet en ben verzekerd; kunt gij volhouden, dat iets geen tegenspraak lijdt.

Zoo ook de kerk.

Ofschoon zij in de weergave van de onfeilbare Schrift niet onfeilbaar is, ofschoon die weergave altijd menselijke beperktheid en gebrek verradt, behoeft zij nog niet tot scepticisme te vervallen.

Wel zal het bewustzijn van eigen feilbaarheid haar steeds tot voorzichtigheid manen, maar het zal haar niet nopen alles in het onzekere te trekken.

De groote Synode van Dordrecht bleef feilbaar, ook toen zij de leer van de volharding der heiligen fixeerd.

Dit dreef er haar echter niet toe, om het zóó voor te stellen, dat er ook nog wel een andere opvatting mogelijk was.

Neen, zij hield haar leerfixatie voor onwedersprekelijk.

Want zij achtte die geheel gegrond op de onfeilbare Schrift.

Indien de Remonstranten haar hadden voorgeslagen: wij willen ons wel uiterlijk aan uw uitspraak conformeren, maar dan moet gij dadelijk nogmaals onderzoeken of er geen andere opvatting bestaanbaar is, zou zij dit met de grootste beslistheid van de hand hebben gewezen.

Anders zou zij getoond hebben, dat zij zelf niet vast geloofde, wat zij had vastgesteld.

Wanneer dan ook de kerk de belijdenis ten allen tijde appellabel acht aan de Schrift, geeft zij daarmee volstrekt niet te kennen, dat zij ruimte wil laten voor andere opvattingen.

Zij verklaart door haar belijden juist niet in te zien, dat er ten deze nog andere opvattingen handhaaf zijn.

Zij sluit andere opvattingen uit.

Naar het licht haar gegeven, mag zij niet anders belijden, dan zij deed.

Zij is van wil daarin te volharden, tenzij te eeniger tijd uit de Schrift kan worden bewezen, dat zij zich heeft vergist.

Dan is zij bereid haar belijdenis op dit punt onmiddellijk los te laten en door een zuiverder uitspraak te vervangen.

Maar eer niet.

Zij kan echter niet inzien, dat het ooit zoover komen zal.

Wanneer b.v. de kerk belijdt de wezensgelijkheid van Vader, Zoon en Heiligen Geest, hant zij, hoe wel haar feilbaarheid haar voor oogen staat, toch iedere gedachte uit, als zou nog wel eens kunnen blijken, dat de Tweede Persoon in de Heilige Drie-eenheid onbegrijpelijk zou zijn aan den Eersten Persoon.

Als een kerk een belijdenisuitspraak doet, geldt dit steeds voor haar als een ongetwijfeld Christelijk geloof.

Wie anders meent ondergraft alle belijdenis.

Hij ontkent de mogelijkheid van een vaste overtuiging.

Hij moet konsekwent elk dogma, tot dat van het bestaan, de kenbaarheid, de onbegrijpelijkheid, de Drie-eenheid Gods, de twee naturen van Christus, de zondeval, de plaatsvervangende gerechtigheid, rechtvaardigmaking, heiligmaking, de onfeilbaarheid van de Heilige Schrift toe dubieus stellen.

Hij moet ten slotte bij het dogmatisch indifferensie belanden.

Daarom wie uit vastheid van belijden, beslistheid van uitspraak, zou willen besluiten tot een gevoel van onfeilbaarheid, tast geheel mis.

Als de kerk zegt, dat iets onloochenbaar, onwedersprekelijk, onwedersprekelijk is, ligt daarin niet opgesloten, dat zij de allures van onfeilbaarheid aanneemt.

Dan oordeelt zij naar het licht, dat zij op dat oogenblik heeft.

En of God in deze bedeeling ooit meer licht zal schenken, is haar niet bekend.

Nu heeft de Synode van Assen weliswaar geen belijdenisuitspraak gedaan, maar alleen de uitspraak of zekere opvatting zich verdraagt met de belijdenis.

Maar dat verandert aan de verhouding tusschen feilbaarheid en beslistheid niets.

Waar zij in dit opzicht geen onzeker geluid deed hooren, waar zij zich met de meeste beslistheid uitte, vorderde zij geenszins de onfeilbaarheid voor zich op.

Zulks kan alleen beweerd worden door hen, die beslistheid, vastheid van geloof en overtuiging onbestaanbaar achten bij den feilbaren mensch.

Die heel het belijdenisleven der kerk op losse schroeven zetten.

Maar dan kunnen zij ook van hun eigen overtuiging niet overtuigd zijn.

Immers, ook zij zijn feilbaar.

Graden van feilbaarheid.

God is waarachtig, alle menschen leugenachtig. God alleen is onfeilbaar, alle menschen zonder onderscheid feilbaar.

Toch is er in de feilbaarheid gradatie.

In het dagelijksch leven houdt ieder daar rekening mee.

Indien gij van een ander advies wilt inwinnen, is het u niet om het even tot wien gij u wendt. Ieder kan zich vergissen, maar gij roept toch liever de hulp van een scherpzinnige in dan van een, die niet hoog timmert. De kansen van feilbaarheid bij die beiden staan voor u niet gelijk.

Indien gij last van uw oog krijgt, vormt gij eerst zelf een opinie omtrent dat malheur. Maar gij spreekt, indien het niet binnen een paar dagen geneest, er uw huisarts over, omdat gij hem toch minder feilbaar acht. En brengt zijn behandeling geen baat, dan klopt gij bij een specialist aan, omdat de kansen van feilen bij hem als deskundige nimmer geringer zijn.

Ook in het geestelijke gaat dit door.

Een generale Synode kan zich vergissen.

De geschiedenis leert, dat zulk een kerkelijk lichaam zich meer dan eens heeft vergist.

Maar het historischeblad meldt niet, hoe menigmaal zich de enkele geloovige heeft vergist.

Daarvan zou eenvoudig geen becijfering zijn te geven.

De kansen, dat de enkeling, hij moge wagen wie hij wil, zich vergist zijn honderd of duizendmaal grooter, dan dat de kerk zich vergist.

Een beroep op Hus, Luther of Calvijn zegt in deze niets.

Want die stonden tegenover een kerk, welke niet dicht leefde bij het onfeilbare Woord.

Doch een kerk, wier begeerte het is zich door dat Woord te laten leiden, staat minder aan feilen bloot dan de partikuliere geloovige.

Niet, dat zij ooit de onfeilbaarheid nadert.

Men mag haar nooit houden voor bijna onfeilbaar.

Maar wel heeft men aan te nemen, dat zij op een lageren graad van feilbaarheid staat.

De enkeling, die tegen haar optreedt, heeft zich dan ook wel menig keer te bezinnen en bij zichzelf op groote bescheidenheid aan te dringen.

Dit is niet maar een kwestie van een optelsom.

Dit is volstrekt niet gebaseerd op de overweging, dat twee meer weten dan één en de gezamenlijke

kerken meer dan een groep van ambtsdragers en geloovigen.

Maar hier staan we voor een beschikking Gods. De Heere heeft de kerk gesteld tot een pilaar en vastigheid der waarheid.

Onze Heiland heeft inzonderheid aan de apostelen als de fundamentele dragers van de kerk bevolen, dat de Heilige Geest hen in alle waarheid leiden zou.

De werking des Geestes in de kerk is naar Gereformeerde belijden een buitengewone.

Het oordeel der kerk inzake de waarheid behoort dan ook ieder gemeentelid, iederen ambtsdrager zwaar, zeer zwaar te wegen.

De kerk en het geweten.

Nooit mag de kerk over de zielen der geloovigen, of wil men over de gewetens der christenen heerschappij voeren.

Antwoordt iemand haar: mijn geweten verhoedt het uw beslissing te accepteren, dan mag zij nooit eenigen dwang uitoefenen.

Daardoor worden echter geweten en kerkelijke uitspraak nog niet voor gelijkwaardig verklaard.

Het geweten en de kerk kunnen beide dwalen.

Maar in verband met wat we boven schreven dient aangenomen, dat de mogelijkheid, dat het geweten dwaalt ongemeen grooter is dan dat een kerk, die zich eerbiedig luist voor het Woord der waarheid, zou dwalen.

De kerk heeft er zich dan ook niet eenvoudig bij neer te leggen, wanneer iemand de uitspraak van zijn geweten tegenover haar stelt.

Neen, zij is geroepen iemand uit de Schrift te overtuigen, dat hij een dwalend geweten heeft.

Immers niet het geweten maar de Schrift is de hoogste macht voor het geloofsbewustzijn.

Slaagt echter de kerk in dien overtuigingsarbeid niet, dan zijn haar middelen uitgeput.

Al kan zij, wanneer de zaak het centrum van leer of leven raakt, wanneer er een tastbare afwijking is van haar belijdenis, iemand niet binnen haar gemeenschap een plaats geven of laten, zoo heeft zij toch van het geweten af te blijven.

Er zijn er echter, die het er voor opnemen, dat men zulken gewetensbezwaarden de gemeenschap der kerk niet ontzeggen zal.

Boven bleek ons, dat de kerk den aard der bezwaren wegen zal. Niet ieder bezwaar is zóó gewichtig, dat daarom de kerkelijke gemeenschap moet worden verbroken. Ook zijn er gevallen, waar bij in het gemeentelid, dat geen bijzonder ambt bekleedt, gedragen kan worden, wat in een ambtsdrager niet kan worden ontzien. Verschillende konstellaties zijn denkbaar, waartusschen de kerk nauwgezet heeft te onderscheiden.

Maar wanneer er iets centraals — naar het oogenblik der kerk — in het geding is, dan kan geen beroep op het geweten gelden om de kerkelijke gemeenschap met zulk een persoon te bestendigen.

Anders zouden de gewetensbezwaarden de brug worden, waarover de leervrijheid in vol galop de kerk binnenrijdt.

Maar — zoo heeft men gevraagd — als nu de kerk een predikant, die om des gewetenswil een harer uitspraken niet kan aanvaarden, uit zijn ambt ontzet, is dat dan ook niet een soort gewetensdwang?

Die man heeft misschien te kiezen tusschen gewetensverkrachting en broodeloosheid of althans bestaansonzekerheid.

Toch snijdt deze opmerking geen hout.

De kerk stelt hem voor die keuze niet.

Die acht hier zelfs geen keuze mogelijk.

Die schakelt gewetensverkrachting in goed vertrouwen uit.

Wanneer iemand tot haar zeide: ik zal mijn geweten dichtschroeven terwille van mijn brood, dat verboden is aan mijn ambt, zou zij hem hierover ernstig vermanen en daarmee nooit genoegen nemen.

En nu kan het waar zijn, dat zulk een predikant met bestaansonzekerheid wordt bedreigd.

De kerk mag echter niet van hem gelooven, dat hij ter wille daarvan het met zijn geweten op een akkoordje zal gooien.

Zulk wantrouwen mag zij niet koesteren.

Zij zou daardoor den persoon in kwestie beledigen.

Er zijn er, die voor hun geweten heel wat meer hebben over gehad.

Daarenboven leert de praktijk, dat zulke predikanten niet zoo zelden in een andere reeds bestaande of nieuw geformeerde kerkgemeenschap een bestaan vinden, waartegen hun geweten niet in opstand komt.

Ware dat niet het geval, dan zouden wij, geluk wij vroeger reeds deden, er sterk voor willen pleiten, dat de kerk dezen predikanten gedurende een niet zoo korten tijd een behoorlijk wachtgeld uitkeerde.

Voegen zij zich echter bij een andere kerkgemeenschap, dan is alle reden daartoe natuurlijk vervallen. Dan mag redelijkerwijze verwacht, dat die kerk gemeenschap voor hen zal zorgen.

Afgedacht echter van al deze praktische overwegingen is het duidelijk, dat een waarlijk Gereformeerde kerk er niet aan denkt door eenig dwangmiddel op het geweten inbreuk te maken.

HELT.

Wij h
studie v
Bekker
de vrijh
zar Bekk
zegt er

Zeko
absolut
zin mo
nemen
in een
doet
zing
meerd
meerde
twildd
dat is
schen
genoem
len. O
maken
zijn ge
en niet
schade
ten tro
tegen l

Aan l
ds loun

Niet
ting va
woestij
uitgebr
voor E
In een
niet in
kwartij
voelen
ook na
een he
naam
wagens
Weerel
altijd c

P
Ten v
en gecib
van Pr
bewijs
ginselen
Kerkm
v. Amst
en dien

De v
zen de
de bije
klaar
Heilige
Naar
verwijt
in de
lykheid
eens t

Hicma
legging
van aar

Waa
zen di
hier n
voor r
de opv
van G
Maar
verze
den" l

Dit
mogen
zijn".
ter lett
De
van E
het er
zij gee
Is dat

En
getisch
begint
indien
soeten
hepaal
de el
aanleis
daarto
nichte

Of:
loofd,
eeren)
uitlegg
moet
Schrift
laathoe
duidelij
Oorde

Ook d
indop
tooid, d
da mer
Schrift
leunen
was da
wezen.